

Kronvildt

– vurdering af dæmrings- og skumringsjagtens betydning for afskydningen

Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 30 januar 2020 | **10**

Rev.: 24. august 2020

AARHUS
UNIVERSITET

DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Datablad

Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Titel: Kronvildt – vurdering af dæmrings- og skumringsjagts betydning for afskydningen

Forfattere: Thomas Kjær Christensen, Lars Haugaard, Kavi Askholm Møllerup og Peter Mikkelsen
Institution: Institut for Bioscience

Faglig kommentering: Jacob Coleman Nielsen
Kvalitetssikring, DCE: Jesper R. Fredshavn

Rekvirent: Miljøstyrelsen

Bedes citeret: Christensen, T.K., Haugaard, L., Møllerup, K.A. & Mikkelsen, P. 2020. Kronvildt – vurdering af dæmrings- og skumringsjagts betydning for afskydningen. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 26 s. – Notat nr. 2020|10 https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notatet_2020/N2020_10rev.pdf

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Foto forside: Jacob Coleman Nielsen

Sideantal: 26

Supplerende oplysninger: Revideret udgave, da tabel 4 og 5 er tilrettet.

Indhold

Baggrund	4
Materiale og metode	5
Områder og muligheder for dæmrings- og skumringsjagt	5
Undersøgelsens omfang	6
Spørgsbrevets udformning	7
Resultater	8
Svarprocent, antal jægere og totale antal kron dyr	8
Dæmrings- og skumringsjagt - hovedresultater	9
Dæmrings- og skumringsjagt i de enkelte forvaltningsområder	11
Udnyttelse af muligheden for dæmrings- og skumringsjagt	16
Jagtform anvendt ved jagt på kron dyr	19
Jægerne oplevelse af dæmrings- og skumringsjagt	21
Jægerne vurdering af effekter af dæmrings- og skumringsjagt	22
Udviklingen i det samlede udbytte af kronvildt ved indførelse af dæmrings- og skumringsjagt	23
Opsummering og diskussion	24

Baggrund

Dette notat er udarbejdet for Miljøstyrelsen (MST) i henhold til bestilling af 13. juni 2019 (Rådgivning på Vildtkontrakt I – forvaltning af jagt, konflikterter og invasive fugle og pattedyr).

Miljø- og Fødevarerministeren fremlagde i 2016 en ny 3-årig model for jagt på kronvildt i Danmark med det formål at tilpasse jagten, så den tilgodeser både dyr, natur, jægere, skovjere og landmænd. Intentionen med indførelse af en ny ramme for jagttiden på kronvildt var at øge andelen af ældre hjorte ved at reducere jagttiden for ældre hjorte fra 5 til 3 måneder, samt at øge muligheden for at nedlægge kalve ved at forlænge jagttiden med én måned.

Inden for modellens overordnede rammer blev der givet mulighed for at de lokale hjortevildtgrupper kunne fastsætte lokale jagttider, herunder mulighed for fastsætte 14 dages ekstra jagttid på ældre hjorte i brunstperioden. Den nye model åbnede tilsvarende for muligheden for at der lokalt kunne iværksættes forsøg, herunder at indføre dæmrings- og skumringsjagt. Intentionen med at afprøve dæmrings- og skumringsjagt var bl.a. at undersøge om disse tiltag ville kunne øge nedlæggelse af kronvildt i dyrenes aktive fødesøgningsperiode, og derved potentielt reducere skader forvoldt på markafgrøder.

På baggrund af den overordnede model og indstillingerne fra de lokale hjortevildtgrupper blev der fra og med jagtsæsonen 2017/18 indført dæmringsjagt (jagt før solopgang) i tre lokale hjortevildtforvaltningsområder, Vestjylland, Midtjylland og Djursland, samt indført skumringsjagt (jagt efter solnedgang) i ét forvaltningsområde, Djursland. Dæmringsjagt- og skumringsjagt omfattede jagt på kalv og hind i alle tre forvaltningsområder samt jagt på spidshjort på Djursland.

Efter to sæsoner med muligheden for at nedlægge kronvildt på dæmrings- og skumringsjagt har Miljøstyrelsen ønsket at få vurderet omfanget og effekten af denne mulighed på afskydningen i de aktuelle områder.

Nærværende notat præsenterer resultatet af en spørgebrevsundersøgelse gennemført blandt 9.255 jægere som har været aktive i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19. De adspurgte jægere har enten indberettet at have nedlagt kronvildt i hjortevildtforvaltningsområderne Vestjylland, Midtjylland og Djursland, eller haft udbytte i disse områder og desuden haft riffelpåtegning, og derved potentielt har kunnet være på kronvildtjagt, dog uden at få udbytte.

Udformningen og indhold af spørgebrevet blev udarbejdet af DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet, og justeret på baggrund af kommentarer fra Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen og Danmarks Jægerforbund. MST har stået for udsendelse af spørgebrevet via e-Boks, mens DCE har haft ansvaret for tilfældig udvælgelse af jægere uden udbytte, opsætning og design af spørgebrevet, samt datahåndtering og analyse af de indkomne svar.

Materiale og metode

Områder og muligheder for dæmrings- og skumringsjagt

På baggrund af de regionale hjortevildtgruppers indstilling blev der fra og med jagtsæsonen 2017/18 indført dæmrings- og skumringsjagt i de tre Midtjyske hjortevildtforvaltningsområder Vestjylland, Midtjylland og Djursland (Fig. 1).

Figur 1. De tre hjortevildtforvaltningsområder Vestjylland, Midtjylland og Djursland, hvor det i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19 har været muligt at gå på dæmrings- og skumringsjagt på kronvildt. Skumringsjagt var dog kun tilladt i område Djursland.

Muligheden for at gå på dæmrings- eller skumringsjagt blev ikke udformet ens for de tre områder. Mens der blev indført dæmringsjagt i alle tre områder, var det kun på Djursland at der blev indført skumringsjagt. Mellem de tre områder er der tilsvarende forskel i længden af den fastsatte periode, hvor der kunne udføres dæmringsjagt, ligesom der var sæsonforskelle mellem områderne i muligheden for at nedlægge hhv. kalv, hind og spidshjort på dæmringsjagt. Ældre hjorte end spidshjort kunne ikke nedlægges i nogen af områderne og spidshjort kunne kun nedlægges på Djursland (både dæmrings- og skumringsjagt). De indførte bestemmelser for dæmrings- og skumringsjagt er vist i Tabel 1.

Foto: Jacob Coleman Nielsen.

I de efterfølgende resultatafsnit bliver der skelnet mellem kronvildt som er angivet nedlagt i perioder hvor dæmrings- eller skumringsjagt er tilladt og kronvildt som er angivet nedlagt i perioder hvor dette ikke er tilladt.

Tabel 1. Oversigt over jagtsæson (grøn) for kronvildt i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19 for kalv, hind, spidshjort og hjort. Markerede felter angiver perioder hvor der i forvaltningsområde Vest og Midtjylland er mulighed for at gå på dæmringsjagt, samt for forvaltningsområde Djursland er mulighed for at gå på både dæmrings- og skumringsjagt. For hver periode er angivet i hvilket tidsrum dæmrings- og skumringsjagt må ske i forhold til solopgang og solnedgang.

Vestjylland		Sep	Okt	Nov	Dec	Jan
Kalv						½ time
Hind						½ time
Spidshjort						
Hjort						
Midtjylland		Sep	Okt	Nov	Dec	Jan
Kalv						1 time
Hind						1 time
Spidshjort						
Hjort						
Djursland		Sep	Okt	Nov	Dec	Jan
Kalv		1 time				½ time
Hind						½ time
Spidshjort		1 time				
Hjort						

Undersøgelsens omfang

Spørgbrevet om dæmrings- og skumringsjagt blev udsendt til i alt 9.255 jægere, hvoraf 4.755 jægere havde nedlagt kronvildt i ét eller flere af de tre forvaltningsområder i enten 2017/18 eller 2018/19 jagtsæsonen. Spørgbrevet blev tilsvarende tilsendt 4.500 jægere uden kronvildtudbytte i 2017/18 og 2018/19 jagtsæsonerne, men som havde riffelpåtegning og indberettet udbytte fra et eller flere af de tre hjortevildtforvaltningsområder.

Spørgbrevet blev udsendt 1. august 2019 med svarfrist 20. august. Der blev efterfølgende udsendt en rykker i starten af september til jægere der ikke havde besvaret spørgbrevet med svarfrist d. 13. september.

Spørgbrevet blev udformet som en elektronisk internet-side, som kunne tilgås gennem personlige link til de enkelte jægere. Linket til spørgbrevet blev fremsendt gennem e-Boks, og svar kunne kun afgives via en internetbrowser (PC, mobil, tablet). Alle data blev registreret i en database uden tilknytning af personfølsomme oplysninger. De enkelte jægere kunne kun identificeres ud fra deres jæger-ID (Miljøstyrelsens jagttegnsregistrering) og det personlige link til spørgbrevet (URL-Key).

Ved svarfristens udløb var spørgbrevet blevet besvaret i sin helhed af 5.134 jægere (55,5%), heraf besvaret af 2.687 (56,5%) jægere med kronvildtudbytte og af 2.447 (54,4%) jægere uden kronvildtudbytte.

Der er i spørgeskemaet ikke spurgt ind til om de enkelte dyr er nedlagt under en reguleringstilladelse. Der kan derfor indgå kron dyr som er nedlagt før solopgang og efter solnedgang ved regulering. Der foreligger ingen samlet opgørelse af givne reguleringstilladelser i forhold til jagtsæsoner, men det er DCE's forsigtige vurdering, at der indenfor jagtsæsonen 2018/19 (data fra Vilreg/MST) i alt givet 57 reguleringstilladelser for hele region Midtjylland. På disse tilladelser er der indberettet 58 dyr nedlagt på 33 tilladelser, mens de resterende ikke har nedlagt kron dyr på de givne reguleringstilladelser. Stort set samtlige reguleringstilladelser giver tilladelse til at nedlægge 2 kalve, som kan nedlægges fra 1½ time før solopgang til 1½ time efter solnedgang. Indberetninger af regulerede kron dyr omfatter ingen oplysninger om dyrene er nedlagt ved dæmrings- dag- eller skumringsjagt.

I alt 675 jægere havde startet på besvarelse, men ikke gennemført hele spørgebrevet. Disse ufuldstændige besvarelser er ikke medtaget i analyserne og indgår derfor ikke i notatets resultater, som kun omfatter besvarelser hvor hele spørgeskemaet er besvaret. DCE har på baggrund af direkte henvendelse fra adspurgte jægere rettet nogle få fejlbesvarelser, når de enkelte jægere har opdaget indtastningsfejl, fx i spørgebrevet indberettet nedlagt kronvildt i et forkert forvaltningsområde.

Spørgsbrevets udformning

Spørgsbrevet blev udformet så alle adspurgte jægere blev stillet uddybende spørgsmål til deres jagt i alle tre hjortevildtforvaltningsområder. Hvis jægerne svarede nej til at have været på kronvildtjagt i alle tre områder, blev de ført frem til nogle afsluttende generelle spørgsmål om erfaringer eller oplevelser med indførsel af dæmrings- og skumringsjagt. Disse afsluttende spørgsmål blev ligeledes stillet til jægere der havde været på kronvildtjagt.

Jægere, der svarede ja til at have været på kronvildtjagt, blev spurgt hvor mange gange og hvorfor de havde været på dæmrings- eller skumringsjagt. Alle jægere blev spurgt hvor mange dyr de havde nedlagt i de enkelte sæsoner og efterfølgende om hvilken del af jagtsæsonen (perioder med/uden dæmrings/skumringsjagt), hvad tid på dagen (på dæmrings- skumrings- eller dagjagt), hvilken jagtform (enkeltmandsjagt, fællesjagt, andet) og i hvilken habitat de individuelle kron dyr var blevet nedlagt (mark, skov, andet). Alle individuelle dyr blev registreret som enten kalv, hind, spidshjort eller hjort. Det var muligt at angive "ved ikke" for alle underspørgsmål.

Blev det angivet at kronvildt var blevet nedlagt på dæmringsjagt blev der efterfølgende spurgt til hvad dæmringsjagt havde betydet for jægerne mht. udbytte, jagtaktivitet og skudchancer, ligesom der blev spurgt til hvad skumringsjagt havde betydet.

Jægere, der havde været på kronvildtjagt, men som ikke havde været på dæmrings- eller skumringsjagt blev spurgt ind til hvorfor de ikke havde udnyttet muligheden.

De adspurgte jægere havde mulighed for at indsætte kommentarer til de afsluttende spørgsmål, samt givet mulighed for at henvende sig til DCE i tilfælde af fejlindtastninger eller vejledning til udfyldelse af spørgeskemaet.

Resultater

Svarprocent, antal jægere og totale antal kron dyr

Der blev registreret i alt 5.134 brugbare og fuldstændige besvarelser, hvilket giver en svarprocent på 55,5%. Besvarelsesprocenten var stort set ens for begge grupper af adspurgte jægere, hhv. 56,5% (N=2.687) for jægere med et kronvildtudbytte i enten 2017/18 og/eller 2018/19 jagtsæsonerne, og 54,4% (N=2.447) for jægere uden kronvildtudbytte.

I alt 1.729 jægere angav at de havde været på enten dæmrings- og/eller skumringsjagt i 2017/18 og/eller 2018/19, og af disse svarede 535 at de havde nedlagt kronvildt på enten dæmrings- og/eller skumringsjagt.

Samlet omfattede besvarelserne 6.540 kron dyr, som var nedlagt af i alt 2.222 jægere i enten 2017/18 eller 2018/19. Heraf var 1.077 (16,5%) nedlagt på dæmringsjagt, 5.259 (80,4%) nedlagt på dagjagt (i dagtimerne), 141 (2,1%) på skumringsjagt, mens 63 (1,0%) af dyrene ikke havde en angivelse af tidpunkt for nedlæggelse. 17 jægere svarede at de havde været på dæmrings- og/eller skumringsjagt i både Vestjylland og Djursland. 172 jæger svarede at de havde været på dæmringsjagt i både Vestjylland og Midtjylland. 133 jægere svarede at de havde været på dæmrings- og/eller skumringsjagt i både Midtjylland og Djursland, mens i alt 8 jægere svarede at de havde været på dæmrings- og/eller skumringsjagt i alle tre hjortevildtforvaltningsområder.

Foto: Jacob Coleman Nielsen.

I alt 21 jægere, som ikke havde indberettet kron dyr til vildtudbyttestatistikken, angav at have nedlagt 22 dyr i deres besvarelse af spørgeskemaet. Omvendt fremgår det af ovenstående tal, at kun 2.222 ud af 2.687 jægere som ifølge vildtudbyttestatistikken skulle have nedlagt kronvildt i de aktuelle forvaltningsområder, angav at have nedlagt kronvildt i forbindelse med besvarelsen af det fremsendte spørgebrev.

Dæmrings- og skumringsjagt - hovedresultater

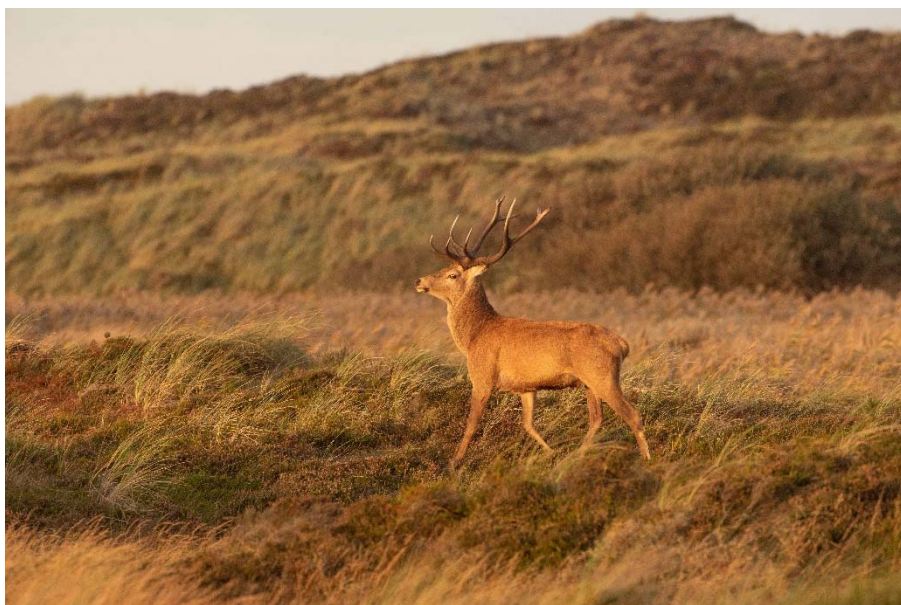
Hovedresultaterne og de underliggende områdespecifikke resultater vedrørende vurderingen af dæmrings- og skumringsjagt på kronvildt i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19 omfatter en analyse af i alt 6.477 nedlagte kron dyr, hvor der foreligger oplysninger om både køn, alder og tidspunkt for nedlæggelse.

Det samlede antal nedlagte dyr fordelt på dæmringsjagt, dagjagt og skumringsjagt i de tre forvaltningsområder er vist i Tabel 2A. Som det fremgår af den relative fordeling (Tabel 2B) skydes langt størstedelen af kron dyrene på dagjagt (70-91%), med et gennemsnit for alle områder på 81,2%. Andelen af kron dyr nedlagt på dæmringsjagt er lavest i område Vestjylland (9,0%) og højest i Midtjylland med 21,3%. Dæmringsjagt på Djursland omfatter 16,7% af kronvildtudbyttet, mens andelen af dyr nedlagt på skumringsjagt ligger på 12,8%. Samlet nedlægges således 29,5% af kron dyrene på Djursland ved dæmrings- og skumringsjagt.

Tabel 2. Antalsfordeling (A) og procentfordeling (B) af kron dyr indberettet i spørgebrevsundersøgelsen om dæmrings- og skumringsjagt for hjortevildtforvaltningsområderne Vestjylland (VEST), Midtjylland (MIDT) og Djursland (DJURS), opdelt på dyr nedlagt ved dæmrings-, dag- og skumringsjagt (bemærk skumringsjagt er kun tilladt i område DJURS).

A				B					
Antal nedlagt totalt	VEST	MIDT	DJURS	Alle områder	Andel (%) nedlagt totalt	VEST	MIDT	DJURS	Alle områder
Dæmring	186	707	184	1077	Dæmring	9,0	21,3	16,7	16,6
Dag	1877	2605	777	5259	Dag	91,0	78,7	70,5	81,2
Skumring			141	141	Skumring	-	-	12,8	2,2
TOTAL	2063	3312	1102	6477					

Foto: Jacob Coleman Nielsen.

Det samlede antal af nedlagte kalve, hinder, spidshjorte og hjorte fordelt på de tre forvaltningsområder er vist i Tabel 3A. Den del af det samlede antal der blev nedlagt ved dæmringsjagt er vist i Tabel 3B, hvor tallet for Djursland omfatter dyr nedlagt ved både dæmrings- og skumringsjagt. Det fremgår at der er nedlagt spidshjort ved dæmringsjagt i områderne Vestjylland og Midtjylland, selv om det ikke har været tilladt at nedlægge disse på dæmringsjagt. Der er ligeledes nedlagt et antal hjorte i alle tre forvaltningsområder, uden at der var indført dæmringsjagt på disse. I tabel 3C ses andelen af kronvildt nedlagt på dæmringsjagt for de enkelte områder samt samlet for alle områder.

Tabel 3. Antalsfordeling af kronvildt indberettet i spørgebrevsundersøgelsen om dæmrings- og skumringsjagt for hjortevildtforvaltningsområderne Vestjylland (VEST), Midtjylland (MIDT) og Djursland (DJURS), opdelt på A) det totale antal kalve, hinder, spidshjorte og hjorte dyr nedlagt, B) det totale antal af disse nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt, samt C) procentfordelingen af kronvildt nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt (bemærk skumringsjagt er kun tilladt i område DJURS og tal for hhv. dæmrings- og skumringsjagt er lagt sammen). Røde tal angiver dyr nedlagt ved dæmrings- eller skumringsjagt, men som idet ikke er tilladt at nedlægge før opgang eller efter solnedgang

A					B				
Antal nedlagt totalt	Alle				Antal nedlagt ved dæmringsjagt	Alle			
	VEST	MIDT	DJURS	områder		VEST	MIDT	DJURS	områder
Kalv	732	1198	423	2209	Kalv	102	421	177	700
Hind	693	1148	368	2353	Hind	44	201	53	298
Spidshjort	267	472	159	1017	Spidshjort	21	62	80	163
Hjort	371	494	152	898	Hjort	19	23	15	57
Total	2063	3312	1102	6477	Total	174	715	325	1218

C				
Andel (%) nedlagt ved dæmringsjagt	Alle			
	VEST	MIDT	DJURS	områder
Kalv	13,9	35,1	41,8	29,7
Hind	6,3	17,5	14,4	13,5
Spidshjort	7,9	13,1	50,3	18,2
Hjort	5,1	4,7	9,9	5,6

De muligheder der var for at nedlægge kronvildt på dæmrings- og skumringsjagt var, på nær for område Midtjylland, begrænset til bestemte perioder i jagtsæsonen (jf. tabel 1). Kun i område Midtjylland var det tilladt at gå på dæmringsjagt på kalv og hind gennem hele den afsatte jagtsæson. Antallet af kronvildt nedlagt i de tilladte perioder med dæmrings- og skumringsjagt er vist i tabel 4A. Beregnes andelen af kronvildt nedlagt i de tilladte perioder i forhold til den samlede afskydning ved dæmringsjagt (tabel 3B), burde denne andel være 100%, hvis alle dyr nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt var nedlagt i de perioder hvor dæmrings- og skumringsjagt var tilladt. Af tabel 4B fremgår det, at der er markante afvigelser fra en korrekt afskydning, idet andelen af dyr nedlagt i de tilladte perioder afviger fra 100%. Kun for område Midtjylland er der overensstemmelse. Dette skyldes at dæmringsjagt her er tilladt i hele sæsonen for kalv og hind, og afvigelser i forhold til en korrekt afskydning kun kan ligge uden for den egentlige jagtsæson.

Af tabel 4B fremgår det, at mindre end halvdelen af kalvene (43,1%) nedlagt ved dæmringsjagt i område Vestjylland er nedlagt i perioder hvor dæmringsjagt er tilladt. I alt er det derfor 56,9% af kalvene der er nedlagt i perioder hvor

det ikke er tilladt at drive dæmringsjagt. Tilsvarende er det hhv. 39,6% (Djursland) og 29,5% (Vestjylland) af hinder nedlagt på dæmrings- eller skumringsjagt, der er nedlagt i perioder hvor dæmrings- og skumringsjagt ikke er tilladt.

Tabel 4. Antalsfordeling (A) og procentfordeling (B) af krondyr indberettet i spørgebrevsundersøgelsen om dæmrings- og skumringsjagt for hjortevildtforvaltningsområderne Vestjylland (VEST), Midtjylland (MIDT) og Djursland (DJURS), for dyr nedlagt i perioder hvor dæmrings- og skumringsjagt er tilladt (bemærk skumringsjagt er kun tilladt i område DJURS og tal for hhv. dæmrings- og skumringjagt er lagt sammen).

A				B					
Antal nedlagt i rigtige perioder ved dæmringsjagt				Alle områder	Andel (%) nedlagt i rigtige perioder ved dæmringsjagt				Alle områder
	VEST	MIDT	DJURS			VEST	MIDT	DJURS	
Kalv	44	421	145	610	Kalv	43,1	100	81,9	87,1
Hind	31	201	32	264	Hind	70,5	100	60,4	88,6
Spidshjort			70	70	Spidshjort	-	-	87,5	42,9
Hjort					Hjort	-	-	-	-

Sammenholdes antallet af dyr nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt i perioder hvor det ikke er tilladt med det samlede antal nedlagte dyr i de respektive forvaltningsområder, fås et samlet billede af hvor stor denne 'forkerte' andel er (tabel 5). Da muligheden for at gå på dæmrings- og skumringsjagt ikke er sammenlignelige mellem de tre forvaltningsområder, kan de angivne værdier dog ikke umiddelbart sammenlignes mellem områderne. Hver for sig repræsenterer de tre områder et billede af hvad der kan forventes af afskydning ved indførelse af de tre forskellige scenarier for dæmrings- og skumringsjagt på kronvildt.

Tabel 5. Procentfordelingen af krondyr nedlagt ved dæmrings- eller skumringsjagt i perioder hvor dette ikke er tilladt i forhold til det samlede totale udbytte af kronvildt (jf. Tabel 3a) (bemærk skumringsjagt er kun tilladt i område DJURS og tal for hhv. dæmrings- og skumringjagt er lagt sammen).

Andel (%) nedlagt forkert ved dæmringsjagt i forhold til totale udbytte	VEST	MIDT	DJURS	Alle områder
Kalv	7,9	0	7,6	3,8
Hind	1,9	0	5,7	1,5
Spidshjort	7,9	13,1	6,3	10,4
Hjort	5,1	4,7	9,9	5,6

Dæmrings- og skumringsjagt i de enkelte forvaltningsområder

Vestjylland

I alt 1.493 individuelle jægere, som havde været på jagt i hjortevildtforvaltningsområde Vestjylland, afgav samlet 2.526 svar for de to jagtsæsoner (der afgives ét svar per sæson). I alt 564 (37,8%) jægere angav at de havde været på dæmringsjagt.

Af de 564 jægere der havde været på dæmringsjagt angav 91 (16,1%) at have haft udbytte på dæmringsjagt i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19.

Udbyttets fordeling i forhold til dæmringsjagt

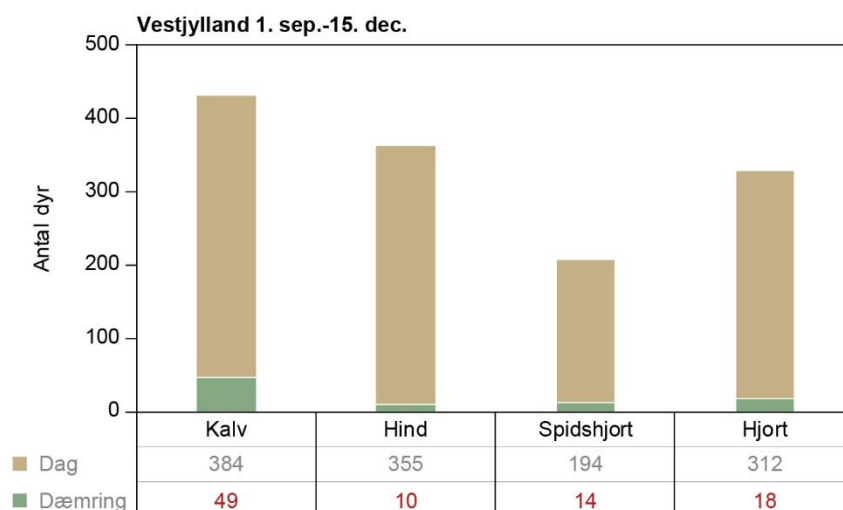
Beregnet ud fra de 2.063 dyr med detaljerede oplysninger blev 1.877 dyr (91,0%) nedlagt i dagtimerne, mens 186 (9,0%) dyr blev nedlagt på dæmringsjagt. Af det samlede udbytte udgjorde kalve 35,5% (N=732), hind 33,6% (N=693), spidshjort 12,9% (N=267) og hjort 8,0% (N= 371).

I alt blev 93 kalve (12,7%), 41 hinder (5,9%), 21 spidshjorte (7,9%) og 19 hjorte (5,1%) nedlagt på dæmringsjagt.

Sæsonfordeling af udbyttet ved dæmringsjagt

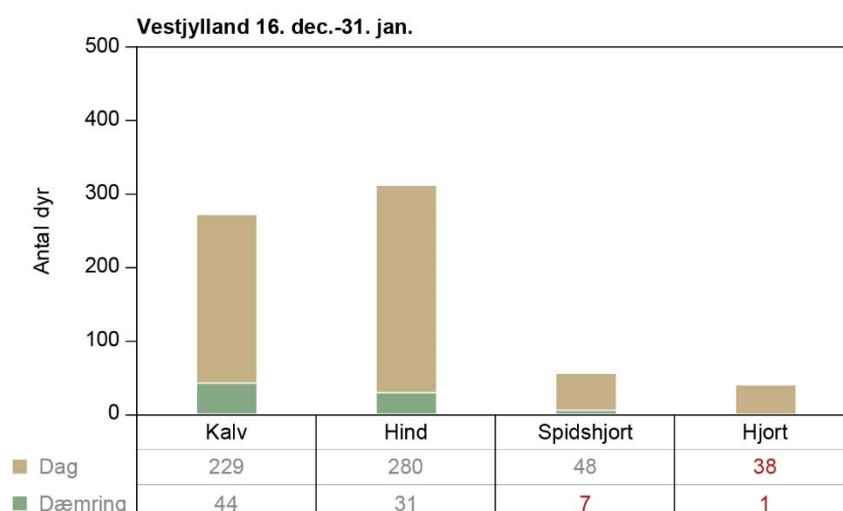
I perioden 1. september til 15. december blev der over de to jagtsæsoner 2017/18 og 2018/19 samlet nedlagt 433 kalve, 208 spidshjorte, 365 hinder og 320 hjorte (Fig. 2). På trods af at det ikke var lovligt at gå på dæmringsjagt i Odenne periode (jf. Tabel 1) blev 49 kalve, 14 spidshjorte, 10 hinder og 18 hjorte angivet som nedlagt på dæmringsjagt (Fig. 2).

Figur 2. Antallet af nedlagt kronvildt i forvaltningsområde Vestjylland i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19 fordelt på type af dyr og på hhv. dæmringsjagt og dagjagt for perioden 1. september til 15. december. Røde tal angiver dyr nedlagt ved hhv. dæmrings- og dagjagt, hvor dette ikke er tilladt.

I perioden 16. december til 31. januar blev der over de to jagtsæsoner 2017/18 og 2018/19 samlet nedlagt 273 kalve, 311 hinder, 55 spidshjorte og 39 hjorte (Fig. 3). I denne periode var det lovligt at gå på dæmringsjagt på kalve og hinder i en ½ time før solopgang (jf. Tabel 1), og i alt blev 44 kalve og 31 hinder nedlagt lovligt på dæmringsjagt. Selv om dæmringsjagt ikke var lovligt, blev 7 spidshjorte og 1 hjort angivet som nedlagt på dæmringsjagt i samme periode (Fig. 3).

Figur 3. Antallet af nedlagt kronvildt i forvaltningsområde Vestjylland i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19 fordelt på type af dyr og på hhv. dæmringsjagt og dagjagt for perioden 16. december til 31. januar. Røde tal angiver dyr nedlagt ved hhv. dæmrings- og dagjagt, hvor dette ikke er tilladt.

Selv om dæmringsjagt ikke var tilladt i perioden 1. september til 15. december, udgjorde andelen af nedlagte dyr på dæmringsjagt 11,3% af kalvene, 2,7% af hinderne, 6,7% af spidshjortene og 5,4% af hjortene. I perioden 16. december til 31. januar, hvor dæmringsjagt var tilladt på kalve og hinder, udgjorde andelen af nedlagte kalve ved dæmringsjagt 16,1% og nedlagte hinder ved dæmringsjagt 10,0%, mens andelen af nedlagte spidshjorte ved dæmringsjagt udgjorde 12,7% og nedlagte hjorte 2,6% selvom dæmringsjagt ikke var lovligt for disse dyr. Det er ikke afklaret om og i hvilket omfang kalve nedlagt ved regulering indgår i disse tal.

Midtjylland

I alt 1.873 individuelle jægere, som har været på jagt i hjortevildtforvaltningsområde Midtjylland, afgav samlet 3.213 svar for de to jagtsæsoner (der afgives ét svar per sæson). At antallet af svar er næsten dobbelt så stort som antallet af individuelle jægere indikerer, at en meget stor del af jægerne var på kronvildtjagt i begge sæsoner. I alt 994 (53,1%) jægere angav at de havde været på dæmringsjagt.

Af de 994 jægere der havde været på dæmringsjagt angav 301 (30,3%) at have haft udbytte på dæmringsjagt i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19. Der blev samlet nedlagt 3.338 stykker kronvildt af 1.217 individuelle jægere, hvoraf der var oplysninger om køn, alder og tidspunkt for nedlæggelse på 3.312 dyr.

Udbyttets fordeling i forhold til dæmringsjagt

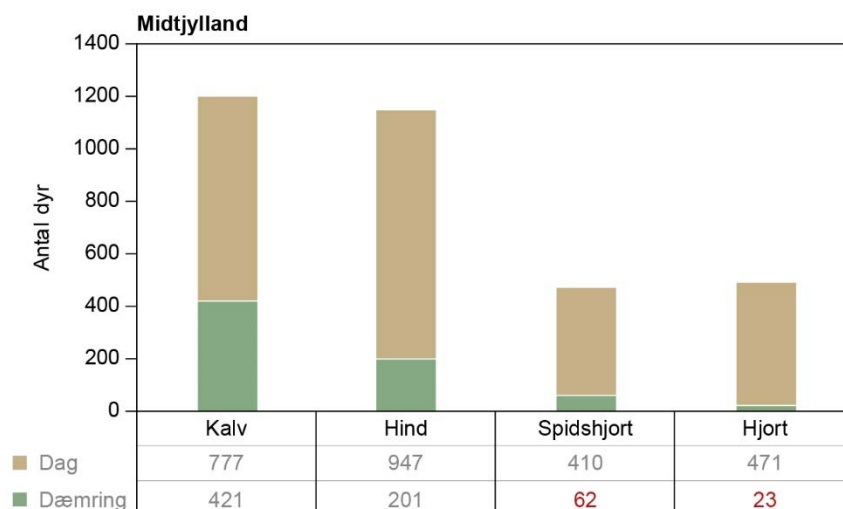
Beregnet ud fra 3.312 dyr med detaljerede oplysninger blev 2.605 dyr (78,7%) nedlagt i dagtimerne, mens 707 (21,3%) dyr blev nedlagt på dæmringsjagt. Af det samlede udbytte udgjorde kalve 36,1% (N=1.198), hind 34,7% (N=1.148), spidshjort 14,9% (N=472) og hjort 14,3% (N= 494).

Af det samlede udbytte blev 421 kalve (35,1%), 203 hinder (17,5%), 62 spidshjorte (13,1%) og 23 hjorte (4,7%) nedlagt på dæmringsjagt.

Sæsonfordeling af udbyttet ved dæmringsjagt

Der var lovligt at gå på dæmringsjagt fra 1 time før solopgang på kalve og hinder gennem hele jagtsæsonen (jf. Tabel 1). Over de to jagtsæsoner blev i alt 421 kalve, 201 hinder, 62 spidshjorte og 23 hjorte angivet som nedlagt på dæmringsjagt (Fig. 4).

Figur 4. Antallet af nedlagt kronvildt i forvaltningsområde Midtjylland i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19 fordelt på type af dyr og på hhv. dæmringsjagt og dagjagt for hele jagtsæsonen (jf. Tabel 1). Røde tal angiver dyr nedlagt ved hhv. dæmrings- og dagjagt, hvor dette ikke er tilladt.

Andelen af kalve nedlagt på dæmringsjagt udgjorde 35,1%, mens andelen af nedlagte hinder udgjorde 17,5%. Selv om dæmringsjagt ikke var tilladt for spidshjort og hjort udgjorde andelen af spidshjort nedlagt ved dæmringsjagt 13,1%, mens andelen af hjorte nedlagt ved dæmringsjagt udgjorde 4,7%. Det er ikke afklaret om og i hvilket omfang kalve nedlagt ved regulering indgår i disse tal.

Djursland

I alt 852 individuelle jægere, som har været på jagt i hjortevildtforvaltningsområde Djursland, afgav samlet 1.390 svar for de to jagtsæsoner (der afgives ét svar per sæson). Igen er antallet af svar noget større end antallet af individuelle jægere, hvilket indikerer at en meget stor del af jægerne var på kronvildtjagt i begge sæsoner. I alt 470 (55,2%) jægere angav at de havde været på dæmringsjagt, 448 (52,6%) jægere angav at have været på skumringsjagt, mens 429 (50,3%) jægere havde været på både dæmrings- og skumringsjagt.

Af de 470 jægere som havde været på dæmringsjagt angav 117 (24,9%) at have haft udbytte på dæmringsjagt i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19, mens der ud af 448 jægere der havde været på skumringsjagt var 96 (21,4%) som angav at have haft udbytte efter solnedgang. Der blev samlet nedlagt 1.110 stykker kronvildt af 466 individuelle jægere, hvoraf der var oplysninger om køn, alder eller tidspunkt for nedlæggelse på 1.102 dyr. Af disse havde 1.090 dyr oplysninger om både tidspunkt for nedlæggelse (dæmring, dag, skumring) og sæsonperiode.

Udbyttets fordeling i forhold til dæmrings- og skumringsjagt

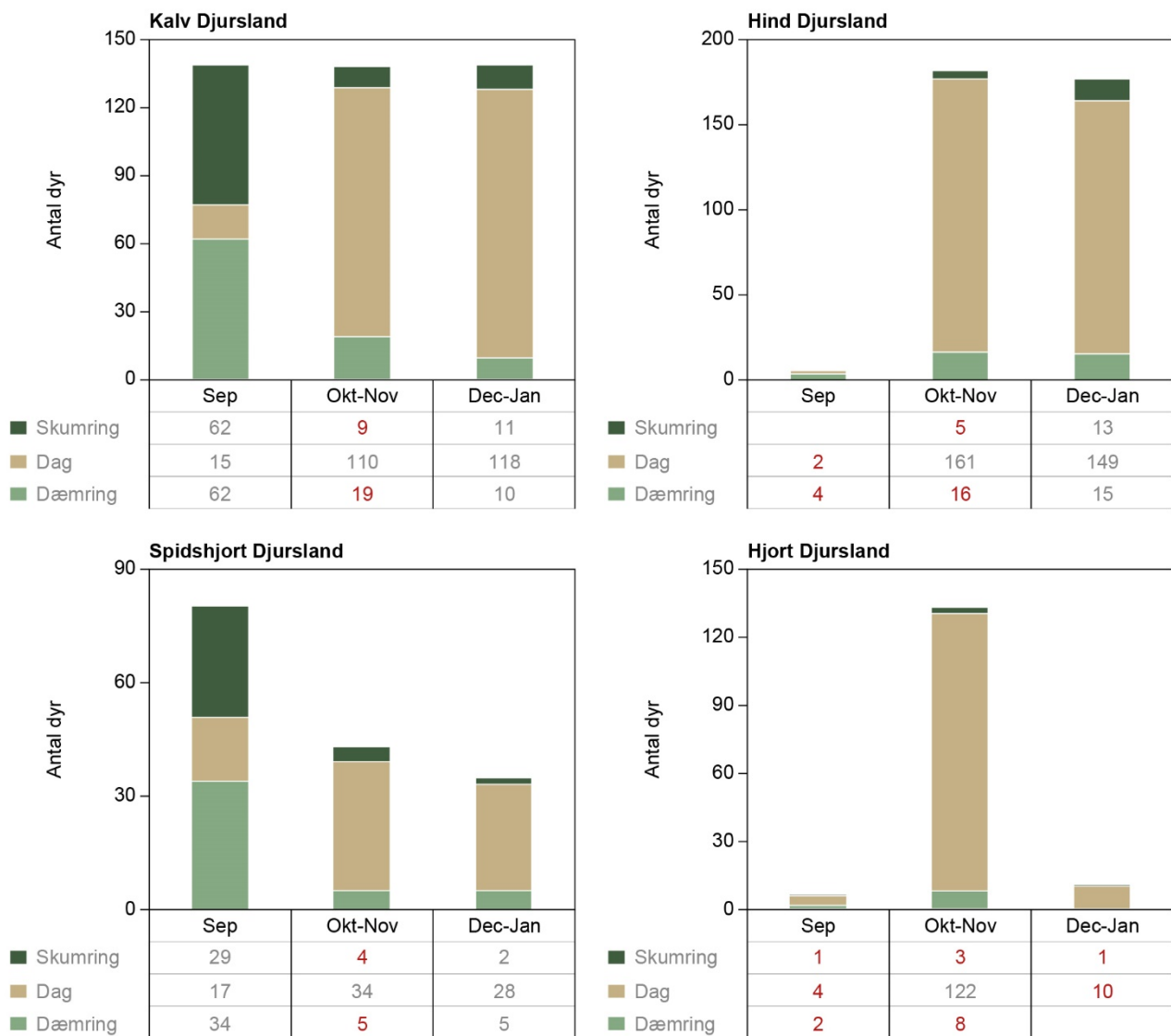
Beregnet ud fra 1.102 dyr med detaljerede oplysninger blev 777 dyr (70,5%) nedlagt i dagtimerne, mens 184 (16,7%) dyr blev nedlagt på dæmringsjagt og 141 (12,8%) dyr nedlagt på skumringsjagt. Af det samlede udbytte udgjorde kalve 38,4% (N=423), hind 33,4% (N=368), spidshjort 14,4% (N=159) og hjort 13,8% (N= 152).

Sæsonfordeling af udbyttet ved dæmrings- og skumringsjagt

På Djursland var det lovligt at skyde kalv og spidshjort på både dæmrings- og skumringsjagt i en time hhv. før solopgang og efter solnedgang i september, samt skyde både kalv, hind og spidshjort på både dæmrings- og skumringsjagt i en ½ time i december og januar (jf. Tabel 1).

Af de 1.090 dyr med oplysninger om både tidspunkt og periode over de to jagtsæsoner, blev der samlet nedlagt 416 kalve, 365 hinder, 158 spidshjorte og 151 hjorte. Af disse blev i alt 173 kalve (41,6%), 53 hinder (14,5%), 79 spidshjorte (50,0%) og 15 hjorte (9,9%) angivet som nedlagt på enten dæmrings- eller skumringsjagt (Fig. 5 A-D).

Sæsonfordelingen af udbyttet af kalve nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt og dagjagt i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19 er vist i figur 5A. I september udgjorde andelen af kalve nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt 89,2%, mens de resterende 10,8% blev nedlagt i dagtimerne. I perioden december-januar udgjorde andelen af kalve nedlagt ved dæmrings- eller skumringsjagt 15,1% og med 84,9% i dagtimerne. I perioden oktober- november hvor dæmrings- og skumringsjagt ikke var lovligt blev der nedlagt hhv. 19 og 9 kalve ved dæmrings- og skumringsjagt, som samlet svarer til 20,3% af udbyttet af kalve i denne periode. Det er ikke afklaret om og i hvilket omfang kalve nedlagt ved regulering indgår i disse tal.

Figur 5. Antallet af nedlagt kronvildt i forvaltningsområde Djursland i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19 fordelt på dæmringsjagt, dagjagt og skumringsjagt i perioderne september, oktober-november og december-januar for kalv (A), hind (B), spidshjort (C) og hjort (D). Røde tal angiver dyr nedlagt ved hhv. dæmrings-, dag- og skumringsjagt, hvor dette ikke er tilladt.

Sæsonfordelingen af udbyttet af hinder nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt og dagjagt i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19 er vist i figur 5B. I september, hvor der ikke var jagttid på hinder, blev 4 hinder nedlagt ved dæmringsjagt, mens 2 blev nedlagt ved dagjagt. I perioden oktober-november, hvor kun dagjagt var lovligt, blev der nedlagt hhv. 16 og 5 hinder ved dæmrings- og skumringsjagt, som samlet svarer til 16,1% af udbyttet i denne periode. I perioden december-januar, hvor dæmrings- og skumringsjagt var lovligt, blev der nedlagt hhv. 15 og 13 hinder ved dæmrings- og skumringsjagt, hvilket svarer til 15,8% af udbyttet af hinder i denne periode.

Sæsonfordelingen af udbyttet af spidshjorte følger det samme mønster som for kalve med en stor andel nedlagt ved lovlig dæmrings- og skumringsjagt i september 78,7% faldende til 20,0% i perioden december-januar (Fig. 5C). I perioden oktober-november, hvor dæmrings- og skumringsjagt ikke var lovlig, blev der nedlagt hhv. 5 og 4 spidshjorte ved dæmrings- og skumringsjagt, som samlet svarer til 20,9% af udbyttet af spidshjorte i denne periode.

Sæsonfordelingen af udbyttet af hjorte nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt og dagjagt i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19 er vist i figur 5D. I september, hvor der ikke var jagttid, blev der nedlagt 2, 1 og 4 hjorte på hhv. dæmrings-, skumrings- og dagjagt. I perioden oktober-november, hvor der ikke var dæmrings- og skumringsjagt, blev der nedlagt hhv. 8 og 3 hjorte ved dæmrings- og skumringsjagt, som samlet svarer til 8,3% af udbyttet i denne periode. I perioden december-januar, hvor dæmrings- og skumringsjagt på hjorte heller ikke var lovlig, blev der nedlagt 1 hjort på skumringsjagt og 10 hjorte på dagjagt.

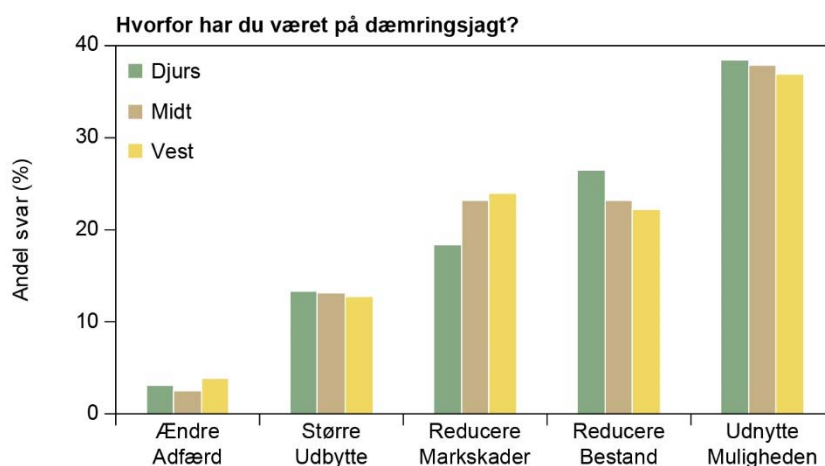
Udnyttelse af muligheden for dæmrings- og skumringsjagt

Hvorfor gå på dæmringsjagt

Med mulighed for at afkrydse mere end én svarmulighed afgav 2.030 individuelle jægere 3.341 svar på hvorfor de havde været på dæmringsjagt. Der var ingen statistisk forskel i fordelingen af svar mellem 2017/18 og 2018/19 inden for de enkelte forvaltningsområder, og besvarelsenerne for de to år er derfor lagt sammen.

Fordelingen af svar for de tre forvaltningsområder er vist i figur 6. Hovedparten af jægerne gik på dæmringsjagt 'fordi muligheden eksisterede'. En del gik på dæmringsjagt for at 'reducere markskader' eller 'reducere bestanden', mens færre gik på dæmringsjagt for 'at få et større udbytte'. Meget få gik på dæmringsjagt for 'at ændre dyrenes adfærd'. Der var en signifikant forskel i besvarelsenerne mellem områder, som relaterer sig til forskellen mellem jægere fra Djursland og jægere fra Vestjylland og Midtjylland. På Djursland brugte flere jægere dæmringsjagt til at 'reducere bestanden', mens i Vestjylland og Midtjylland brugte flere jægere dæmringsjagt til at 'reducere markskader'.

Figur 6. Fordeling af svar på spørgsmålet om hvorfor jægerne har været på dæmrings- eller skumringsjagt i de tre forvaltningsområder. Spørgsmålene blev stillet til alle jægere der havde angivet at have været på enten dæmrings- eller skumringsjagt.

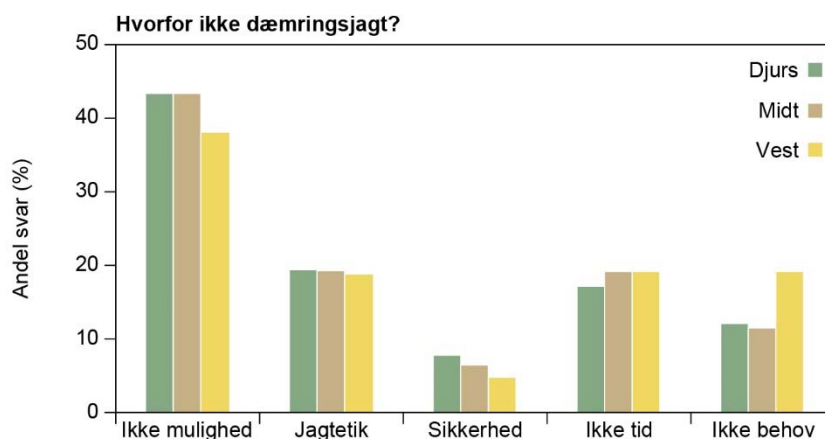

Hvorfor ikke gå på dæmringsjagt

Med mulighed for at afkrydse mere end én svarmulighed afgav 2.400 individuelle jægere 3.755 svar på hvorfor de ikke havde været på dæmringsjagt. Der var små, men signifikante forskelle i fordelingen af svar mellem 2017/18 og 2018/19 for område Vestjylland og Midtjylland, men ikke for Djursland. Forskellene imellem år vurderes ikke at ændre det samlede resultat væsentligt og besvarelsenerne er derfor lagt sammen for de enkelte områder.

Fordelingen af svar for de tre forvaltningsområder er vist i figur 7. Hovedparten af jægerne som ikke gik på dæmringsjagt svarede at 'de ikke havde mulighed'. En mindre del begrundede det med at 'de ikke havde tid' eller det var 'i strid med god jagtetik'. Lidt færre jægere gik ikke på dæmringsjagt fordi 'de ikke havde behov' (skyder rigeligt i forvejen), mens få jægere angav 'sikkerhed' som begrundelse. Der var en signifikant forskel i besvarelsenerne mellem områder, som relaterer sig til forskellen i andelen af jægere der ikke gik på dæmringsjagt pga. behovet for et større udbytte. En markant større andel af jægere i Vestjylland gik ikke på dæmringsjagt sammenlignet med jægere i Vestjylland og Djursland.

Figur 7. Fordeling af svar på spørgsmålet om hvorfor jægerne ikke har været på dæmrings- eller skumringsjagt i de tre forvaltningsområder. Spørgsmålene blev stillet til alle jægere der havde angivet at ikke at have været på dæmrings- eller skumringsjagt.

Hvor hyppigt går jægerne på dæmrings- og skumringsjagt

Alle jægere der havde været på jagt blev for hver jagtsæson og forvaltningsområde adspurgt om hvor mange gange de havde været på dæmrings- eller skumringsjagt, hhv. 0 gange, 1-3, 4-6, 7-9 eller 10+. For begge sæsoner blev der afgivet i alt 2.526 svar for Vestjylland, 3.219 svar for Midtjylland og 1.390 svar for Djursland. Der var ingen statistisk forskel i hyppigheden mellem sæsoner for de enkelte områder, så jægerne gik på dæmrings- og skumringsjagt med samme hyppighed i 2017/18 og i 2018/19.

Hyppighedsfordelingen af antal dæmrings- og skumringsjagter er vist i figur 8. De fleste jægere havde ikke været på dæmrings- eller skumringsjagt, og antallet af jægere faldt jævnt med stigende hyppighed og var stort set ens for alle områder. Der var en signifikant forskel i fordelingen mellem områder, med markant flere jægere i område Vestjylland som ikke havde været på dæmringsjagt, hvilket også medfører at færre jægere i dette område gik på færre dæmringsjagter end jægerne i de øvrige områder.

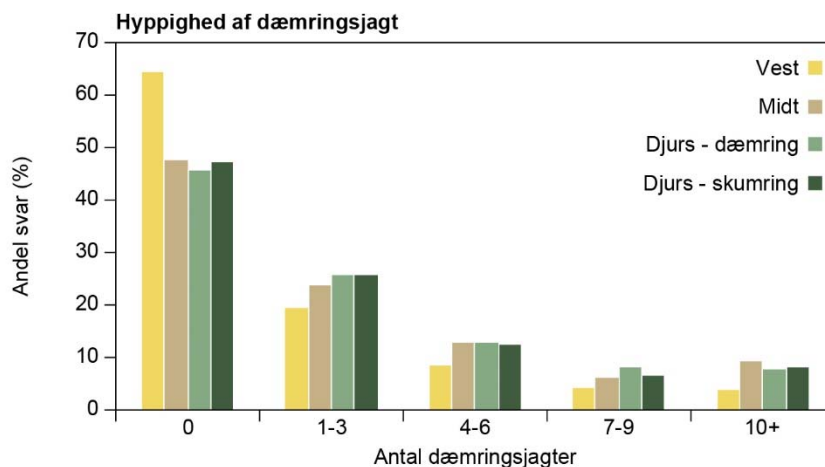
Fordeling af nedlagte krondyr på habitattype

Frasorteret en mindre antal nedlagte krondyr hvor jægerne havde angivet 'ved ikke' for tidspunkt (dæmring- skumrings- eller dagjagt) og type af habitat (skov, mark, andet), blev der afgivet svar for 2.062 krondyr i Vestjylland, 3.327 dyr i Midtjylland og 1.102 dyr i Djursland.

Dyr nedlagt ved dæmrings- eller skumringsjagt

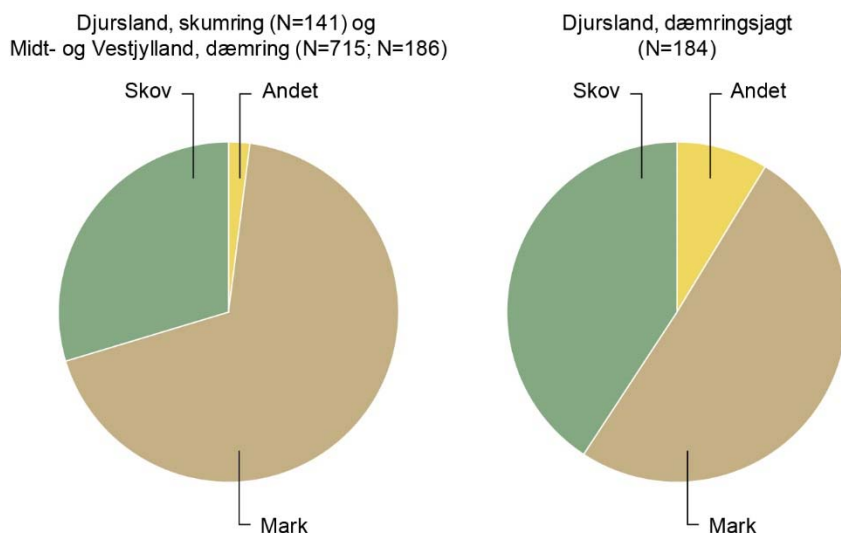
For alle tre forvaltningsområder blev størstedelen af krondyr nedlagt ved dæmrings- eller skumringsjagt angivet som skudt på mark (c. 50-70%), mens en mindre del blev skudt i skov (c. 30-40%). Krondyr nedlagt i andre habitater end mark og skov udgjorde for alle områder mindre end 10%.

Figur 8. Hyppighedsfordeling af svar for antal dæmrings- og skumringsjagter som jægerne har angivet at have udført over de to jagtsæsoner 2017/18 og 2018/19 i de tre forvaltningsområde.

Der var ingen statistisk forskel i fordelingen af dyr nedlagt på mark, i skov eller i anden habitat på dæmringsjagt mellem Vestjylland og Midtjylland. En tilsvarende fordeling mellem habitater fremkom for kronvildt nedlagt på skumringsjagt for Djursland. Fordeling på habitater af dyr nedlagte på dæmringsjagt i Vest- og Midtjylland, samt ved skumringsjagt på Djursland er vist i figur 9A. Der var statistisk signifikant forskel på fordelingen af dyr mellem habitater nedlagt ved dæmringsjagt i Djursland i forhold til dæmringsjagt i Vest og Midtjylland og i forhold til skumringsjagt på Djursland. Fordelingen af nedlagte dyr på habitater for dæmringsjagt på Djursland er vist i figur 9B. På Djursland blev der nedlagt markant færre kron dyr på mark ved dæmringsjagt og flere dyr i skov og i andre typer habitater end ved dæmringsjagt i Vest og Midtjylland og ved skumringsjagt på Djursland.

Figur 9. Fordeling af kronvildt nedlagt ved dæmrings- eller skumringsjagt på habitattyperne skov, mark og andet. Der var ingen forskel i fordelingen på habitater for dæmringsjagt i Vestjylland og Midtjylland og skumringsjagt på Djursland (A), mens fordelingen på habitater for dæmringsjagt på Djursland (B) afveg statistisk med en større andel dyr nedlagt i skov (se tekst).

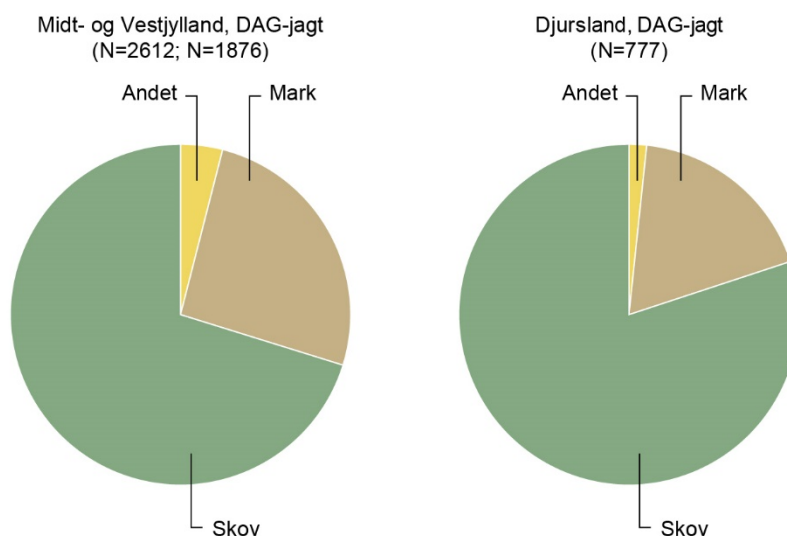
Dyr nedlagt på dagjagt

For alle tre forvaltningsområder blev størstedelen af kron dyr nedlagt ved dagjagt angivet som skudt i skov (c. 67-80%), mens en mindre del blev skudt på mark (c. 18-28%). Kron dyr nedlagt ved dagjagt i andre habitater end mark og skov udgjorde for alle områder mindre end 5%.

Der var en statistisk signifikant forskel i fordelingen af dyr nedlagt på mark, i skov eller i anden habitat på dagjagt mellem alle områder. Fordelingen på

habitater af dyr nedlagt på dagjagt er vist i figur 10. Forskellen mellem Vestjylland og Midtjylland er minimal, og data vises samlet (Fig. 10A), mens Djursland (Fig. 10B) afviger mere markant med en større andel dyr nedlagt i skov og en mindre andel på mark.

Figur 10. Fordeling af kronvildt nedlagt ved dagjagt på habitattyperne skov, mark og andet. Der var ingen forskel i fordelingen på habitater for dagjagt i Midt- og Vestjylland (A), mens fordelingen på habitater for dagjagt på Djursland (B) afveg statistisk, med en større andel dyr nedlagt i skov (se tekst).

Jagtform anvendt ved jagt på kronvildt

Jagtform anvendt ved dæmrings- og skumringsjagt

Fordelingen af kalv, hind, spidshjort og hjort på jagtform (Enkeltmandsjagt, fællesjagt eller anden jagtform) og nedlagt ved dæmrings og skumringsjagt i de tre forvaltningsområder er vist i figur 11 A-D. For alle typer af kronvildt er hovedparten af dyrene skudt på dæmrings- eller skumringjagt nedlagt ved enkeltmandsjagt. Der er en tendens til at hind og hjort er nedlagt på fællesjagt i lidt større antal på Djursland, som kan tyde på, at fællesjagter i dette område har omfattet dæmrings- og/eller skumringjagt. Tilsvarende er der en tendens til at spidshjort nedlagt ved dæmringsjagt i Vestjylland er skudt på fællesjagt.

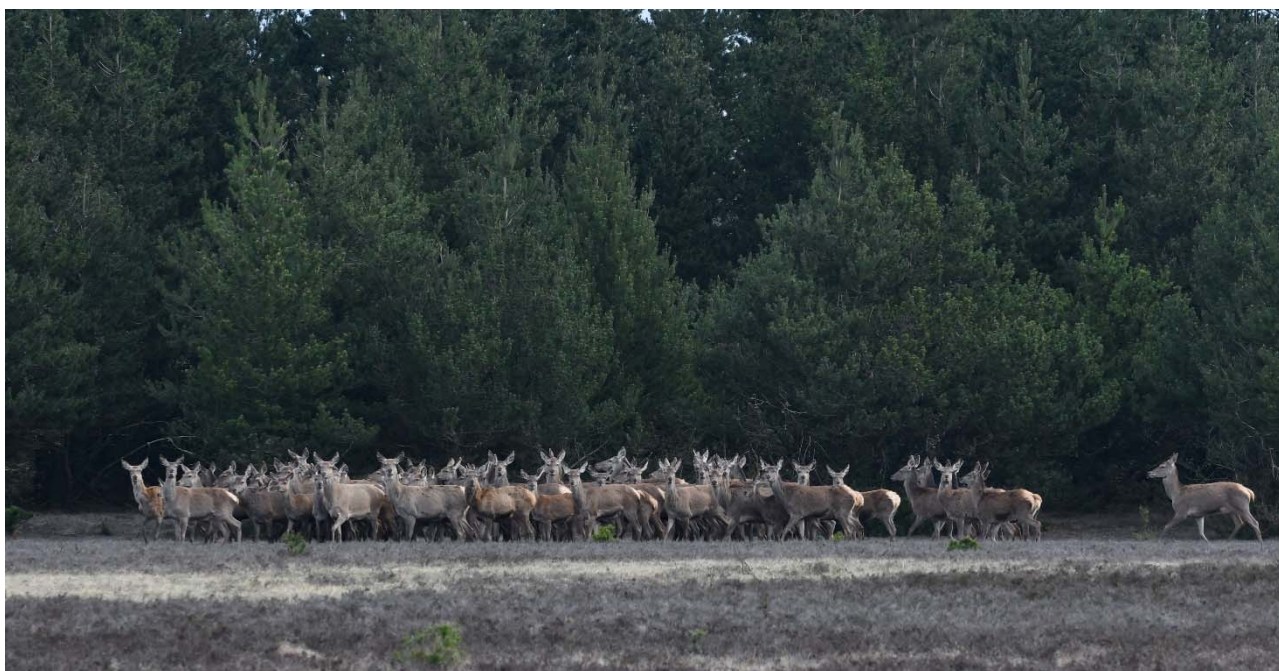
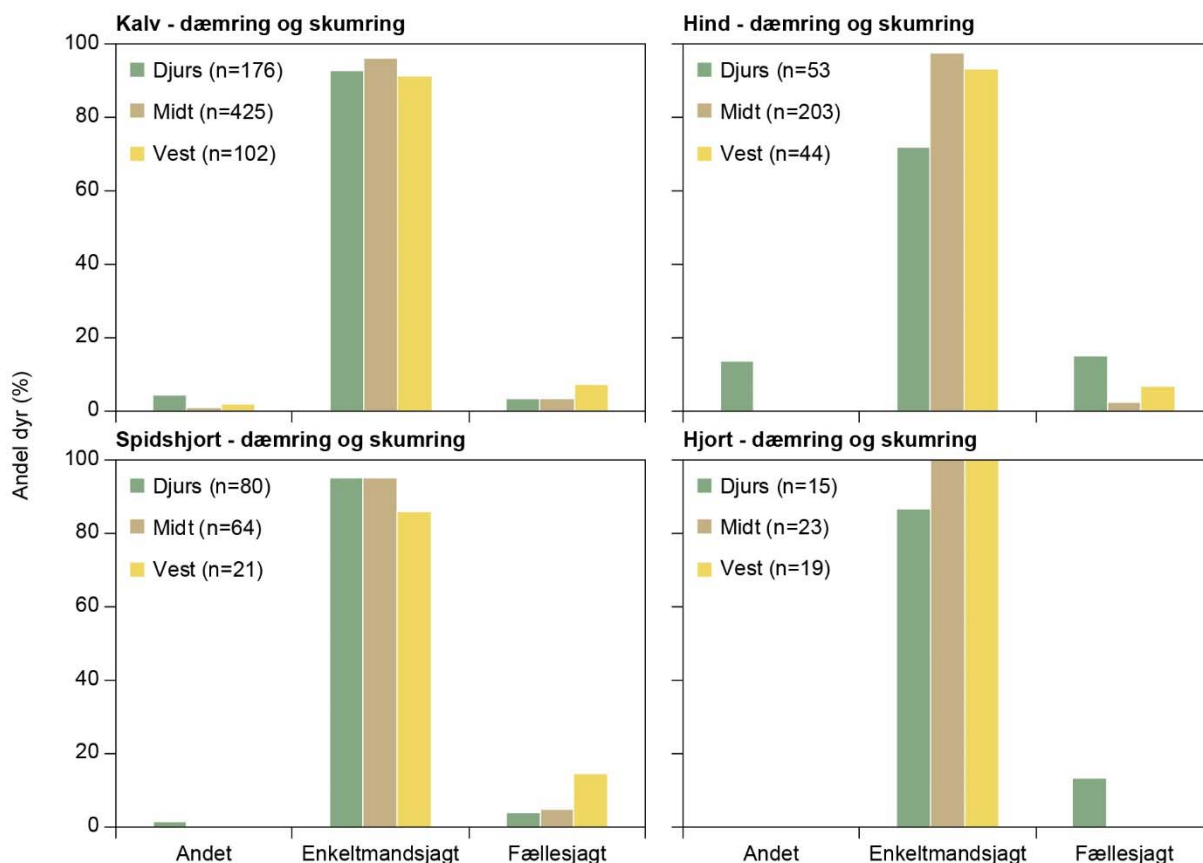

Foto: Jacob Coleman Nielsen.

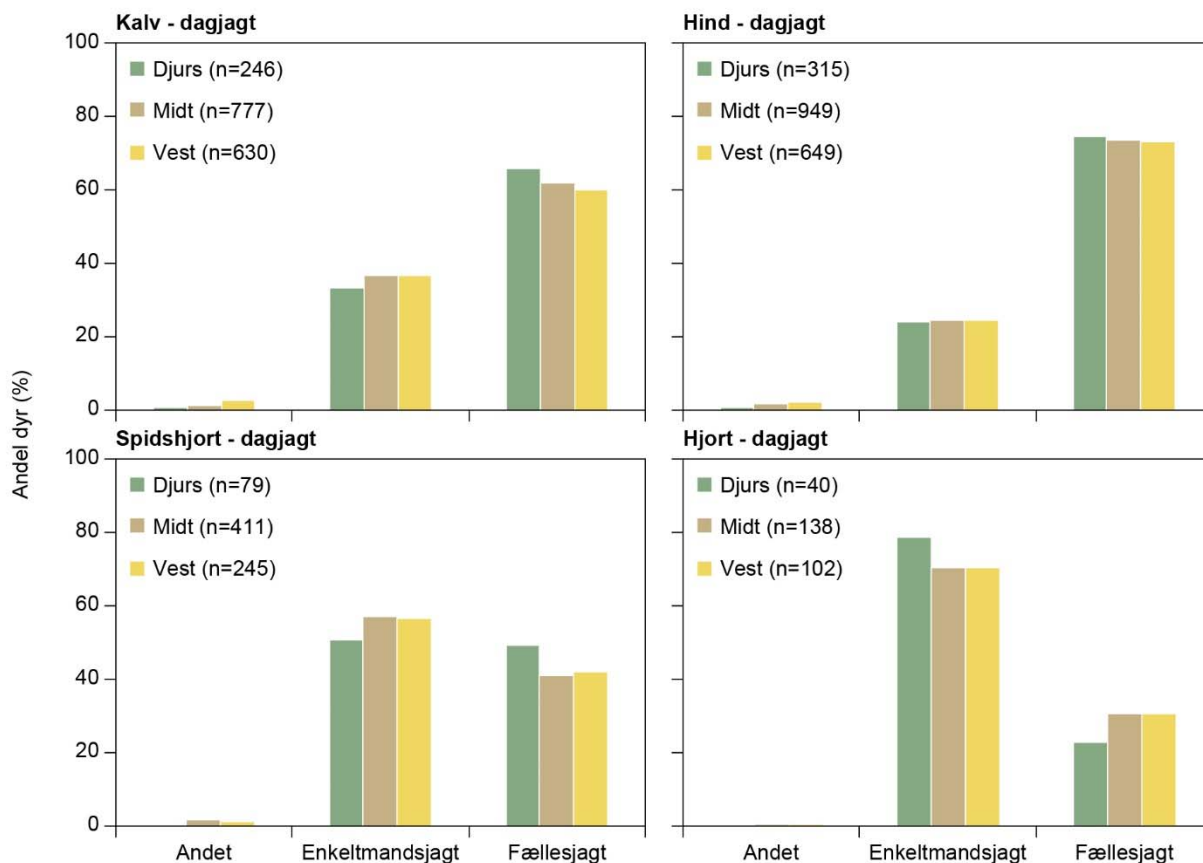
Figur 11. Andel af kalv (A), hind (B), spidshjort (C) og hjort (D) nedlagt på jagttyperne enkeltmandsjagt, fællesjagt og andet ved dæmrings- eller skumringsjagt i de tre forvaltningsområder.

Jagtform anvendt ved dagjagt

Fordelingen af kalv, hind, spidshjort og hjort på jagtform (Enkeltmandsjagt, fællesjagt eller og anden jagtform) nedlagt ved dagjagt i de tre forvaltningsområder er vist i figur 12 A-D.

For alle tre forvaltningsområder viser fordelingen af kronvildtudbyttet nedlagt ved dagjagt at kalv og hind hovedsageligt nedlægges på fællesjagt (c. 60 til 75%), med en mindre del på enkeltmandsjagt (c. 20-30%). For spidshjort nedlægges en anelse flere dyr ved enkeltmandsjagt (c. 50-60%) end ved fællesjagt (c. 40-50%), mens hjorte fordeler sig med c. 70-80% på enkeltmandsjagt og c. 20-30% på fællesjagt.

Der er mindre forskelle mellem områder, men det samlede billede for anvendelse af jagtform ved nedlæggelse af de forskellige typer af kronvildt fremstår ens for alle tre forvaltningsområder.

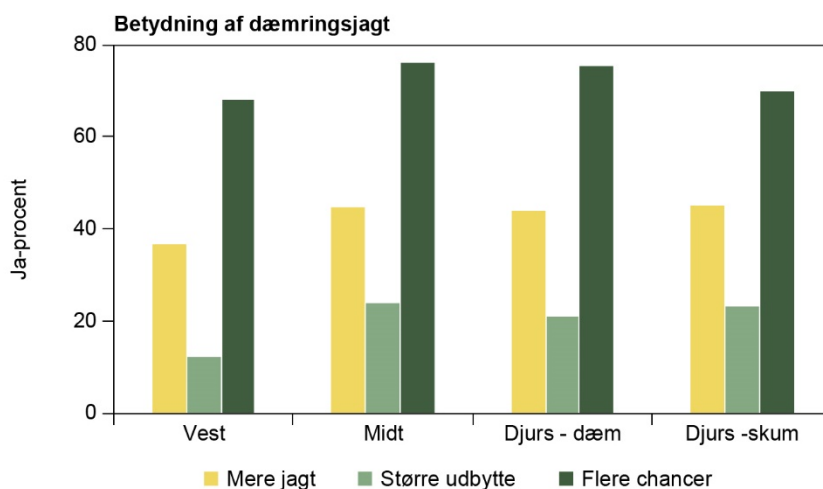

Figur 12. Andel af kalv (A), hind (B), spidshjort (C) og hjort (D) nedlagt på jagttypene enkeltmandsjagt, fællesjagt og andet ved dagjagt i de tre forvaltningsområder.

Jægerne oplevelse af dæmrings- og skumringsjagt

I alt 1.735 individuelle jægere afgav 2.480 svar på spørgsmål om hvad muligheden for at gå på dæmrings- eller skumringsjagt havde haft af betydning for jagten på krondyr. De stillede spørgsmål angik jægerne aktivitet, jægerne udbytte og jægerne skudchancer og blev stillet til både dæmrings- og skumringsjagt. Spørgsmålene kunne besvares som JA, NEJ eller VED IKKE. Fordelingen af JA-svar på de stillede spørgsmål er vist i figur 13.

Figur 13. Svarprocent (andel JA-svar) på spørgsmål angående jægerne oplevelse af dæmrings- og skumringsjagten betydning for deres jagtlige aktivitet, udbytte og skudchancer for de tre forvaltningsområder Vestjylland (VEST), Midtjylland (MIDT) og Djursland (DJURS).

På spørgsmålet om hvorvidt muligheden for at kunne gå på dæmrings- og skumringjagt havde betydet flere personlige jagtdage og dermed betydet en større jagtaktivitet svarede c. 35-45 % af jægerne at deres jagtaktivitet var øget. En anelse færre jægere havde øget aktivitet i Vestjylland end i Midtjylland og på Djursland.

På spørgsmålet om dæmrings- og skumringsjagt havde betydet flere skudchancer som følge af at der blev set flere dyr svarede c. 70-75 % af jægerne positivt på dette. Det kan ikke vurderes om forskellen er reel, men en anelse færre jægere fra Djursland oplevede færre dyr/skudchancer ved skumringsjagt end ved dæmringsjagt.

På spørgsmålet om dæmrings- og skumringsjagt havde betydet et større udbytte for den enkelte jægere svarede ca. mellem 10 og 25 % at deres udbytte var øget. Der var færrest jægere i Vestjylland der øgede deres udbytte ved dæmringsjagt end ved både dæmrings- og skumringsjagt i Midtjylland og på Djursland.

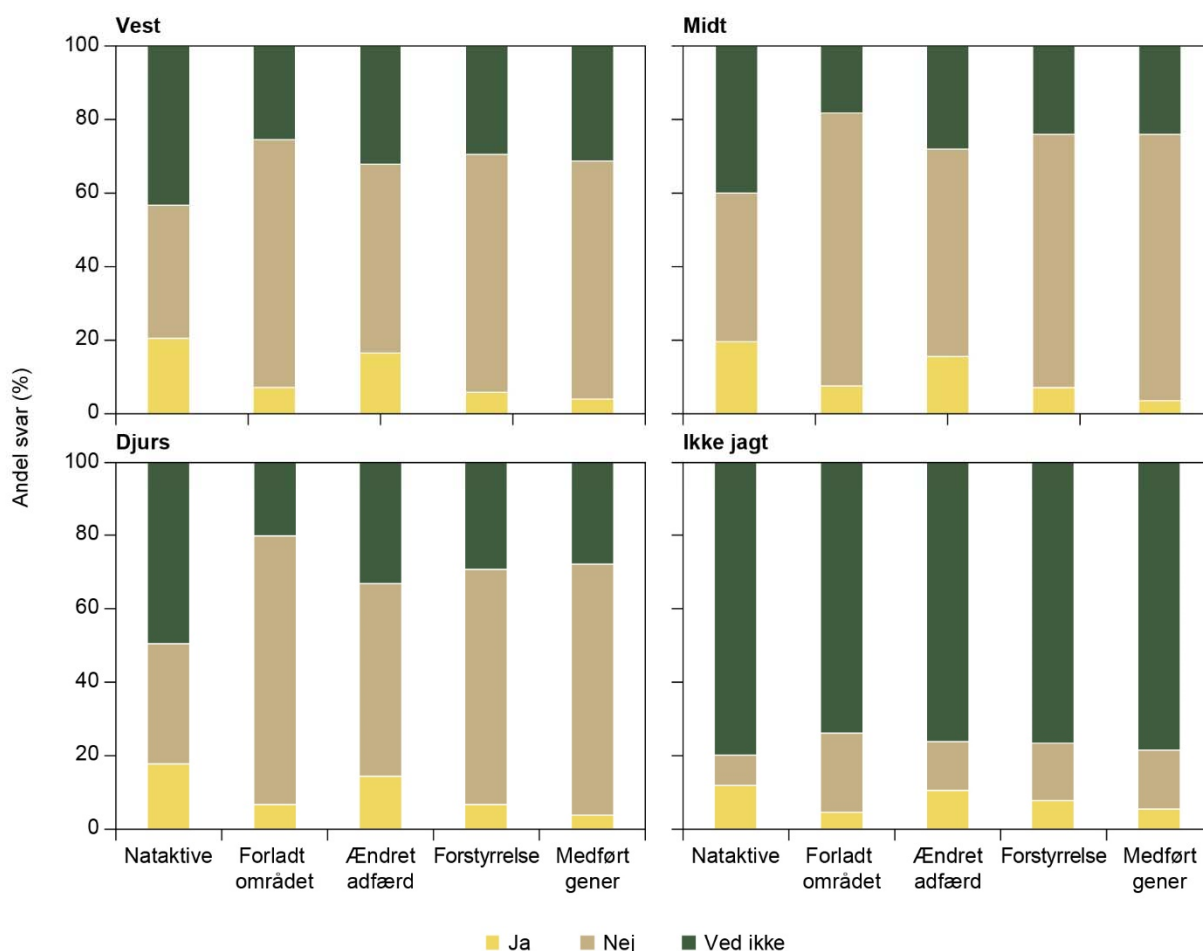
Jægeres vurdering af effekter af dæmrings- og skumringsjagt

Alle 5.134 jægere som gennemførte spørgebrevet afgav svar på deres erfaringer og oplevelser med dæmrings- og skumringsjagt gennem jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19. Af disse angav 1.729 jægere at de havde været på dæmrings- eller skumringsjagt, mens 3.405 jægere ikke havde været på dæmrings- eller skumringsjagt.

Jægerne blev præsenteret for i alt fem stillede spørgsmål: 1) er krondyrene blevet mere nataktive? 2) har krondyrene forladt det aktuelle jagtområde? 3) har krondyrene på anden måde ændret adfærd? 4) har dæmrings- og skumringsjagt medført forstyrrelse af andre arter? og 5) har dæmrings- og skumringsjagt medført andre utilsigtede gener? Spørgsmålene kunne besvares med JA, NEJ og VED IKKE.

Fordelingen af svar afgivet fra jægere der havde været på dæmrings- eller skumringsjagt i de enkelte forvaltningsområder fremgår af figur 14 A-C, mens fordelingen af svar fra jægere der ikke har været på dæmrings- eller skumringsjagt fremgår af figur 14D. Der er i figur 14A-C ikke taget højde for svar fra jægere der har været på dæmrings- eller skumringsjagt i flere områder. Disse jægeres svar indgår derfor kun i besvarelserne for ét område.

Fordelingen af svar på de stillede spørgsmål udviser et ensartet mønster for jægere der har været på dæmrings- eller skumringsjagt i de tre forvaltningsområder. Generelt er det meget få jægere der mener at dæmrings- og skumringjagt har medført ændringer i forekomst og adfærd af krondyr, ligesom det ikke har medført forstyrrelse af andre arter eller andre gener. For alle spørgsmål er der dog en relativt stor andel af jægerne, på mellem 20 og 50%, der angiver at de ikke ved om der har været en effekt eller ej. Ses der bort fra disse 'VED IKKE'-svar kan det dog ses, at for spørgsmålene vedrørende om dyrene er blevet nataktive eller på anden måde har ændret adfærd, er der en større del af jægere der svarer JA og en mindre del af jægerne der svarer NEJ, end for de øvrige spørgsmål. Dette kan indikere at en del jægere har det indtryk at kronvildtet bliver mere nataktive når der drives dæmrings- eller skumringsjagt, dog med forbehold for at 40-50% af jægere tilsyneladende ikke kan vurdere en effekt (jf den høje andel VED IKKE-svar).

Figur 14. Svarprocent på spørgsmål angående jægerens vurdering af dæmrings- og skumringsjagts betydning for kronvildtets adfærd og eventuelle forstyrrelsesrelaterede effekter.

Fordelingen af svar for jægere der ikke har været på dæmrings- eller skumringsjagt afviger markant fra jægere der har været på dæmrings- eller skumringsjagt ved at være domineret af VED IKKE-svar (jf. figur 14d). På trods af denne forskel ses dog det samme mønster i fordelingen mellem JA og NEJ, med flest JA-svar og færrest NEJ-svar ved spørgsmålene om kronvildtet er blevet nataktivt eller har ændret adfærd.

Udviklingen i det samlede udbytte af kronvildt ved indførelse af dæmrings- og skumringsjagt

Da de eksisterende forvaltningsområder for kronvildt desværre ikke følger kommunegrænserne, og i mange tilfælde kun omfatter dele af de enkelte kommuner, kan en direkte sammenligning med den Danske Vildtudbyttestatistik ikke foretages, da den obligatoriske udbytte-indberetning følger kommunerne.

En forsigtig sammenligning af det samlede kronvildtudbytte inden for de kommuner der indgår i de tre forvaltningsområder er dog foretaget for sæsonerne 2015/16-2018/19 (Tabel 6). Med et totalt kronvildtudbytte på 6063 i 2015/16 og 5897 i 2016/17, hvor der ikke var indført dæmrings- og skumringsjagt, og et udbytte på 6067 i 2017/18 og 5434 i 2018/19 med dæmrings og skumringsjagt, er der ingen tydelig tendens til en ændring i udbyttet. Her skal det nævnes, at udbyttet for 2018/19 er det foreløbige tal, som kan ændre sig en lille smule.

Table 6. Udbyttet af kronvildt for jagtsæsonerne 2015/16-2018/19 for kommuner der indgår i de tre kronvildtforvaltningsområder Vestjylland, Midtjylland og Djursland, hvor der blev indført dæmrings- og skumringsjagt (angivet som +DÆM) i jagtsæsonerne 2017/18 og 2018/19. Udbyttet for 2018/19 er det foreløbige indberettede antal, da indberetning kan foretages frem til 31. marts 2020.

	- DÆM		+ DÆM	
Udbytte	2015	2016	2017	(2018)
Norrdjurs	645	567	652	619
Syddjurs	325	343	404	375
Favrskov	55	72	66	65
Randers	48	34	26	35
Aarhus	24	37	22	46
Odder	12	12	17	25
Horsens	57	50	45	44
Hedensted	23	39	22	26
Skanderborg	67	110	52	47
Silkeborg	388	343	377	338
Viborg	438	469	369	342
Ikast-Brande	610	599	832	728
Herning	1149	1033	1004	950
Vejle	280	231	203	227
Ringkøbing-Skjern	1010	1032	897	758
Holstebro	609	598	729	510
Lemvig	256	285	276	242
Skive	22	13	31	18
Struer	45	30	43	39
Grand Total	6063	5897	6067	5434

Inden for de enkelte kommuner ses der både frem- og tilbagegange, men en forventet fremgang i udbyttet som følge af en øget mulighed for jagt ses kun for få kommuner, f.eks. Ikast-Brande kommune. Det vurderes, at de ændringer der ses over sæsonerne inden for de relevante kommuner vil kunne afspejle naturlig variation i afskydningen, lige såvel som ændringer i jagttider og jagtmuligheder. En egentlig vurdering og konklusion på ændringer i udbyttet som følge af dæmrings- og skumringsjagt kan dog ikke ske uden en reference til de aktuelle bestandsstørrelser inden for de aktuelle forvaltningsområder og disses udvikling i den aktuelle periode.

Opsummering og diskussion

På baggrund af nærværende spørgebrevsundersøgelse fremgår det, at 33,4% (N=1714) af de 5134 adspurgte aktive jægere i de tre kronvildtforvaltningsområder, der alle havde riffelpåtegning, havde benyttet muligheden for at gå på enten dæmrings- eller skumringsjagt i sæsonen 2017/18 og/eller 2018/19.

Af jægere som havde benyttet muligheden for at gå på enten dæmrings- eller skumringsjagt nedlagde 31,2% (N=535) kronvildt på enten dæmrings- eller skumringsjagt.

Det væsentligste argument for at gå på dæmrings- eller skumringsjagt var at den nye mulighed skulle udnyttes, mens færre jægerne angav at dæmrings- og skumringsjagt blev brugt for at reducere bestanden eller reducere markskader. Kun få jægere (13%) angav at de gik på dæmrings- eller skumringsjagt for at øge deres udbytte. - Blandt jægere der ikke havde været på dæmrings- eller skumringsjagt var begrundelsen for de fleste, at de ikke havde denne mulighed. Flere jægere i forvaltningsområde Vestjylland end i område Midtjylland og Djursland angav at de ikke havde behov for at udnytte muligheden for at gå på dæmringsjagt, da de skød rigeligt i forvejen.

Af jægere der havde været på dæmrings- eller skumringsjagt angav 70% at de havde set flere dyr og dermed havde flere skudchancer. 40% angav at de havde øget deres jagtaktivitet i form af flere jagtdage, mens 20% angav at deres udbytte var øget som følge af dæmrings- eller skumringsjagt.

Den overordnede vurdering af effekter af indførelse af dæmrings- og skumringsjagt på dyrenes adfærd og forstyrrende effekt var relativt ens for alle tre forvaltningsområder. Generelt blev det ikke vurderet at dæmrings- og skumringsjagt havde en betydning. Der var dog en større andel, der svarede ja i forhold til hvor mange der svarede nej på spørgsmålet om dyrene var blevet mere nataktive eller på anden måde havde ændret adfærd, hvilket kan afspejle en forstyrrelseseffekt af dæmrings- og skumringsjagt. Det kan dog ikke vurderes om svarene afspejler en reel effekt eller en forudindtaget forventning.

Ikke overraskende blev kronvildt nedlagt på dæmrings- og skumringsjagt hovedsageligt angivet som nedlagt ved enkeltmandsjagt og på mark. At der er angivet kronvildt som nedlagt på dæmrings- og skumringsjagt ved fællesjagter i alle tre forvaltningsområder indikerer dog at dæmrings- og skumringsjagt i et mindre omfang er inkluderet i fællesjagter. På Djursland, hvor der var mulighed for at gå på dæmrings- og skumringsjagt i september og i december-januar, blev der nedlagt flere dyr ved dæmrings- og skumringsjagt i september end i december-januar. Det kan ikke vurderes om 1 times dæmringsjagt i december-januar (Midtjylland) giver en større afskydning end en ½ time (Djursland), da svarene for Midtjylland omfatter hele sæsonen og ikke er opdelt på måneder. Generelt vil lysforholdene i december-januar være meget ringe i perioden 1 time til en ½ time før solopgang, og sandsynligvis ikke give mange muligheder for at afgive sikre skud. Tilsvarende vurderes dårlige lysforhold at være en del af grunden til at de fleste dyr nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt angives som nedlagt på mark og ikke i skov, ligesom dyrenes fordeling mellem skov og mark ændrer sig fra dag til nat. Dårligere vejr og lavere temperaturer spiller sandsynligvis også en rolle for jagtaktiviteten i december-januar.

Som det fremgår af figur 3, 4 og 5 og tabel 5 er der angivet kronvildt nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt i perioder af jagtsæsonen hvor dette ikke var tilladt. Ligeledes er der angivet typer af kronvildt nedlagt ved dæmrings- og skumringsjagt som det kun var tilladt at nedlægge på dagjagt. På trods af at de angivne tal dækker over to jagtsæsoner og kan inkludere et ukendt antal regulerede kalve, er det markante udbyttet, der indikerer, at der forekommer ulovlig afskydning af kronvildt under de givne regler.

Som nævnt indledningsvist er der forekommet fejlindtastninger, hvor de afgivne svar om nedlagte kron dyr f.eks. er givet for et forkert område. Det kan derfor ikke udelukkes at enkelte dyr repræsenterer reelle fejl i spørgeskemaet. Sådanne fejl kan kun verificeres ved en opfølgende undersøgelse rettet mod de jægere der har angivet 'ulovligt nedlagte dyr' i nærværende undersøgelse. Det er tilsvarende nødvendigt med en opfølgende undersøgelse, hvis det skal afklares, hvad der ligger bag uoverensstemmelserne mellem antallet af kron dyr angivet ved denne spørgebrevsundersøgelse sammenlignet med antallet af dyr indberettet til vildtudbyttestatistikken.

Selv om der kan forekomme fejlindberetninger i nærværende undersøgelse, vurderes det at indførelse af dæmrings- og skumringsjagt i forskellige perioder og for forskellige typer af kronvildt under alle omstændigheder vil medføre en utilsigtet og ulovlig afskydning af dyr i visse perioder af sæsonen. For eksempel kan spidshjorte under svage lysforhold fejlagtigt vurderes til at være enten kalv eller hind, og derfor blive nedlagt utilsigtet ved dæmrings- eller skumringsjagt i perioder hvor kalv og hind må jages. En anden problematik som kan føre til utilsigtet afskydning af kronvildt, kan hænge sammen med jægerens opfattelse af de aktuelle afskydningsregler. Dette kan være tilfældet ved indførelse af dæmringsjagt gennem hele sæsonen for kalv og hind i Midtjylland, hvor der samtidig er sket en ret markant, og reelt ulovlig, afskydning af både spidshjort og hjort på dæmringsjagt (jf. Fig. 4). Her indikerer denne afskydning, at nogle jægere sandsynligvis ikke har opfattet, at skumringsjagt kun har omfattet kalv og hind i dette område. Tilsvarende kan en misforstået opfattelse af perioder med og uden dæmringsjagt i både Vestjylland og på Djursland være en del af forklaringen på at der nedlægges kron dyr på dæmrings- og skumringsjagt i perioder hvor dette ikke er tilladt.

Indførelse af muligheden for dæmrings- og skumringsjagt medførte ingen markant ændring i det samlede vildtudbytte for kommuner der helt eller delvist indgår i de tre forvaltningsområder. Overordnet er der derfor ingen umiddelbar effekt på afskydningen af den tidsmæssige udvidelse af jagttiden som følge af dæmrings- og skumringsjagt, hvilket indikerer, at jægerne udnytter muligheden for dæmrings- og skumringsjagt kompensatorisk, og i de fleste tilfælde ikke øger deres årlige udbytte.

I forhold til den nye model for afskydning af kronvildt, kan det, da afskydningen ved dæmrings- og skumringsjagt primært foretages af enkeltpersoner og ikke afspejler et behov for mere vildt, ikke forventes at denne mulighed vil have en større effekt på bestandsudviklingen. Forsigtigt vurderet, er det mere oplagt at en forstyrrende effekt af dæmrings- og skumringsjagt på sigt vil kunne medføre en ændret adfærd, hvor dyrene tilpasser sig forekomst af dæmrings- og skumringsjagt ved at blive endnu mere nataktive end det er tilfældet i dag, eller på anden måde tilpasser sig jægerens aktivitet.